

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Český jazyk

6. ročník

inovace a zkvalitnění výuky směřující k rozvoji čtenářské a informační gramotnosti

NATAHUJ NOHY PODLE TOHO, JAK DLOUHOU MÁŠ DEKU

*zlepšování čtenářské gramotnosti ve spojení textu romské pohádky
a přísloví*

vl.znak: UM-ČJ

Charakteristika: Hodina literatury 6. ročníku. Cílem je procvičit čtenářské strategie (kompetence k řešení problémů), seznámit žáky s romskou pohádkou, vyvodit její poselství, vznik přísloví, skupinově zdramatizovat (kompetence komunikativní) úryvek a jeho modifikaci. Práce jednotlivců nebo dvojic do pracovních listů.

Pomůcky: Pracovní text a listy, dataprojektor, internet, psací potřeby

Postup: Společná práce třídy a učitele - úkoly 1-4), opakování, co je to přísloví **(Krátké ponaučení, často přirovnání, které zprostředkovaně, narážkou vyjadřuje nějaké zobecnění, pravidlo, poučení vztahující se k určité životní situaci člověka. Většina přísloví se týká zejména způsobů lidského života, mezilidských vztahů, způsobů myšlení vzhledem k událostem vnějšího světa, k přírodním jevům. Část z nich vyjadřuje lidovou moudrost.)**

Použitá literatura: R. Steklá, L. Houdek: Druhá směna – Jak využívat literatury Romů ve výuce na 2. stupni ZŠ, Romea, Praha 2012

Romská lidová pohádka – (M. Hübschmannová: *Hin man ajsi čhaj, so...*
Romské hádanky, Fortuna 2003)

Natahuj nohy podle toho, jak dlouhou máš deku

- 1) O ČEM ASI BUDE NÁSLEDUJÍCÍ TEXT? JEHO NÁZEV JE _____.
- 2) VYPIŠ ALESPŮŇ TŘI POHÁDKOVÉ POSTAVY, O KTERÝCH SE ŘÍKÁ, ŽE BYLY CHYTŘÉ.
- 3) KDO BÝVÁ PROTIVNÍKEM CHYTRÁKŮ?
- 4) JAK SE CHYTROST PROJEVUJE, VYPIŠ ALESPŮŇ TŘI PŘÍKLADY.

Byl jednou, **můj sladký, požehnaný Bože ***, byl jeden král. Ten král si vyjel na lov. Chodil s pány po lese – a Bůh dal noc. Temná noc, ani měsíc, ani hvězdy, nic, a páni ztratili cestu, zabloudili. Co teď? Nezbývá, než přenocovat v lese. Králi byla zima, čím ho přikrýt? Jedno takové mladé páže, gádžovský kluk, povídá: „Králi, já si sundám kabát, a jestli chcete, můžete se s ním přikrýt.“

Král vzal kabát, uložil se na jehličí, jenomže kabát byl krátký. Králi čouhaly buď nohy, nebo ruce.

„Pánové,“ povídá král, „kdo mě tímto kabátem přikryje tak, aby mi nečouhaly ani ruce, ani nohy, toho udělám ministrem.“

- 5) CO ZNAMENÁ SLOVO GÁDŽOVSKÝ?
- 6) A) KOLIK POKUSŮ NEJSPÍŠE PROBĚHNE?
B) S POMOCÍ NADPISU ZKUS POPSAT „SPRÁVNÉ ŘEŠENÍ.“

Pánové utíkají ke králi, každý by chtěl být ministrem. Jeden pán se pokouší krále přikrýt, přitáhne králi kabát ke krku, jenomže králi čouhají nohy až po kolena. Druhý pán přikrývá krále, přetáhne kabát přes nohy, jenomže teď zůstal králi venku hořejšek skoro až po pás. Pánové obracejí kabát, takhle, takhle, takhle, ale nikdo nedovede krále řádně přikrýt.

7) SEHRAJTE SCÉNKU PODLE TEXTU AŽ PO NEÚSPĚŠNÉ POKUSY KRÁLE PŘIKRÝT

Král s sebou bral na lov taky jednoho Roma. Nosil pánům pušky, zbraně. Ten Rom přijde ke králi a povídá: „Kdybyste byl, králi, od té dobroty a dovolil, abych dirigoval já.“

„Dobrá, Cikáne, budiž,“ řekl král, protože už mu byla pořádná zima.

„Lehněte si na bok, králi a skrčte nohy, jak nejvíc umíte,“ povídá Rom. „Tááák, tááák, tak je to dobře! A teď přitlačte kolena ke svému královskému břichu.“

Král ohnul nohy, přitiskl si kolena k břichu, Rom přes něj přehodil kabát a král byl přikrytý od hlavy až k patě.

„Jejda, Cikáne, kde ses naučil tak krásně přikrývat?“ ptá se král.

„V nouzi se naučíš všemu,“ povídá Rom. Doma měl jednu krátkou, roztrhanou deku, a tak věděl, jak se člověk musí přikrýt, aby mu nebyla zima. „A také se říká: Natahuj nohy podle toho, jak dlouhou máš deku.“

A tak udělal král Roma ministrem, a jestli neumřeli, žijou dodnes.

**typicky romský začátek pohádky, příběhu*

Romská lidová pohádka – (M. Hübschmannová: *Hin man ajsi čhaj, so... Romské hádanky, Fortuna 2003*)

8) JAK JE V TEXTU ZDŮVODNĚNO, ŽE PRÁVĚ ROM PŘIŠEL SE SPRÁVNÝM ŘEŠENÍM?

9) VYSVĚTLI, PROČ NEJSOU ZNÁMI AUTOŘI PŘÍSLOVÍ A JAK PŘÍSLOVÍ VZNIKAJÍ.

10) NAJDI NA INTERNETU, VYPIŠ A STRUČNĚ VYSVĚTLI PĚT ZAHRANIČNÍCH PŘÍSLOVÍ S ČESKOU VARIANTOU

Natahuj nohy podle toho, jak dlouhou máš deku

1-4) Byl jednou, můj sladký, požehnaný Bože*, byl jeden král. Ten král si vyjel na lov. Chodil s pány po lese – a Bůh dal noc. Temná noc, ani měsíc, ani hvězdy, nic, a páni ztratili cestu, zabloudili. Co teď? Nezbývá, než přenocovat v lese. Králi byla zima, čím ho přikrýt? Jedno takové mladé páže, gádžovský kluk, povídá: „Králi, já si sundám kabát, a jestli chcete, můžete se s ním přikrýt.“

Král vzal kabát, uložil se na jehličí, jenomže kabát byl krátký. Králi čouhaly buď nohy, nebo ruce.

„Pánové,“ povídá král, „kdo mě tímto kabátem přikryje tak, aby mi nečouhaly ani ruce, ani nohy, toho udělám ministrem.“ **5), 6)**

Pánové utíkají ke králi, každý by chtěl být ministrem. Jeden pán se pokouší krále přikrýt, přitáhne králi kabát ke krku, jenomže králi čouhají nohy až po kolena. Druhý pán přikrývá krále, přetáhne kabát přes nohy, jenomže teď zůstal králi venku hořejšek skoro až po pás. Pánové obracejí kabát, takhle, takhle, takhle, ale nikdo nedovede krále řádně přikrýt. **7)**

Král s sebou bral na lov taky jednoho Roma. Nosil pánům pušky, zbraně. Ten Rom přijde ke králi a povídá: „Kdybyste byl, králi, od té dobroty a dovolil, abych dirigoval já.“

„Dobrá, Cikáne, budiž,“ řekl král, protože už mu byla pořádná zima.

„Lehněte si na bok, králi a skrčte nohy, jak nejvíc umíte,“ povídá Rom. „Tááák, tááák, tak je to dobře! A teď přitlačte kolena ke svému královskému břichu.“

Král ohnul nohy, přitiskl si kolena k břichu, Rom přes něj přehodil kabát a král byl přikrytý od hlavy až k patě.

„Jejda, Cikáne, kde ses naučil tak krásně přikrývat?“ ptá se král.

„V nouzi se naučíš všemu,“ povídá Rom. Doma měl jednu krátkou, roztrhanou deku, a tak věděl, jak se člověk musí přikrýt, aby mu nebyla zima. „A také se říká: Natahuj nohy podle toho, jak dlouhou máš deku.“

A tak udělal král Roma ministrem, a jestli neumřeli, žijou dodnes. **8-10)**

**typicky romský začátek pohádky, příběhu*

- 1) O ČEM ASI BUDE NÁSLEDUJÍCÍ TEXT? JEHO NÁZEV JE _____.
- 2) VYPIŠ ALESPŮŇ TŘI POHÁDKOVÉ POSTAVY, O KTERÝCH SE ŘÍKÁ, ŽE BYLY CHYTRÉ.
- 3) KDO BÝVÁ PROTIVNÍKEM CHYTRÁKŮ?
- 4) JAK SE CHYTROST PROJEVUJE, VYPIŠ ALESPŮŇ TŘI PŘÍKLADY.
- 5) CO ZNAMENÁ SLOVO GÁDŽOVSKÝ?
- 6) A) KOLIK POKUSŮ NEJSPÍŠE PROBĚHNE?

B) S POMOCÍ NADPISU ZKUS POPSAT „SPRÁVNÉ ŘEŠENÍ.“
- 7) SEHRAJTE SCÉNKU PODLE TEXTU AŽ PO NEÚSPĚŠNÉ POKUSY KRÁLE PŘIKRÝT
- 8) JAK JE V TEXTU ZDŮVODNĚNO, ŽE PRÁVĚ ROM PŘIŠEL SE SPRÁVNÝM ŘEŠENÍM?
- 9) VYSVĚTLI, PROČ NEJSOU ZNÁMI AUTOŘI PŘÍSLOVÍ A JAK PŘÍSLOVÍ VZNIKAJÍ.
- 10) NAJDI NA INTERNETU, VYPIŠ A STRUČNĚ VYSVĚTLI PĚT ZAHRANIČNÍCH PŘÍSLOVÍ S ČESKOU VARIANTOU